

Bruksela, 16 sierpnia 2022 r.
(OR. en)

11802/22

ENER 394
ECOFIN 802

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 5 sierpnia 2022 r.

Do: Sekretariat Generalny Rady

Nr dok. Kom.: COM(2022) 385 final

Dotyczy: SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY dotyczące realizacji Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej i Europejskiego Funduszu na rzecz Efektywności Energetycznej

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2022) 385 final.

Załącznik: COM(2022) 385 final

Bruksela, dnia 5.8.2022 r.
COM(2022) 385 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**dotyczące realizacji Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy
gospodarczej
i Europejskiego Funduszu na rzecz Efektywności Energetycznej**

{SWD(2022) 204 final}

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

dotyczące realizacji Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej i Europejskiego Funduszu na rzecz Efektywności Energetycznej

Odporna infrastruktura jest podstawą unii energetycznej. W zeszłym roku, tj. w 2021 r., znacznie zacieśniono współpracę regionalną.

W tym kontekście Europejski program energetyczny na rzecz naprawy gospodarczej (EPENG) odegrał zasadniczą rolę w zakresie wsparcia finansowego na rzecz głównych elementów infrastruktury będących przedmiotem wspólnego zainteresowania na potrzeby integracji rynków energii elektrycznej i gazu oraz zwiększenia bezpieczeństwa dostaw.

I. POSTĘPY WE WDRAŻANIU PROGRAMU

Infrastruktura energetyczna i innowacje, stanowiące siłę napędową EPENG, są obecnie równie ważne jak w 2009 r., kiedy ustanowiono ten program.

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono, w odniesieniu do poszczególnych części EPENG, postępy, jakich dokonano w realizacji projektów i Europejskiego Funduszu na rzecz Efektywności Energetycznej (EFEE). Jest ono kontynuacją sprawozdania przyjętego w roku 2021¹. Obejmuje realizację projektów między dniem 1 stycznia 2021 r. a dniem 31 grudnia 2021 r. oraz płatności dokonane w tym okresie.

II. REALIZACJA PROJEKTÓW OGÓLEM (EPENG)

Do końca grudnia 2021 r. zakończono (zrealizowano bądź zaniechano realizacji) 57 spośród 59 projektów, a na rzecz beneficjentów (zob. załącznik) dokonano ogółem płatności na kwotę 2 615 657 214 EUR (po odjęciu nakazów odzyskania środków na kwotę 203 322 313 EUR).

Sytuacja dotycząca infrastruktury gazowej i elektroenergetycznej jest następująca: zrealizowano większość projektów, a dwa projekty są w trakcie realizacji.

Promotorzy projektów poczynili znaczne postępy, jeśli chodzi o integrację morskiej energii wiatrowej w sieci, natomiast promotorzy ostatniego projektu z zakresu wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) postanowili wstrzymać wsparcie finansowe dla projektu.

Komisja opowiedziała się za utrzymaniem wsparcia finansowego na rzecz inwestorów, o ile nadal jest oczywiste, że możliwe jest podjęcie ostatecznej decyzji inwestycyjnej, a projekt nadal przedstawia istotną wartość dla społeczeństwa.

¹ Sprawozdanie z 2020 r. przyjęte w dniu 26 listopada 2021 r., COM(2021) 670 final.

1. INFRASTRUKTURA GAZOWA I ELEKTROENERGETYCZNA

W ramach podprogramu EPENG dotyczącego infrastruktury wsparto realizację 44 projektów w trzech głównych obszarach działalności (gazociągi międzysystemowe, odwrócenie przepływu gazu i energia elektryczna).

Na projekty przeznaczono łączną kwotę w wysokości 2 267 574 462 EUR, z czego do dnia 31 grudnia 2021 r. wypłacono beneficjentom 1 692 273 968 EUR. Dokonanie płatności jest uzależnione od podjęcia przez beneficjentów wyraźnego zobowiązania do realizacji projektu w formie ostatecznej decyzji inwestycyjnej.

1.1. Dotychczasowe postępy

Dotychczas ukończono 42 z 44 projektów infrastrukturalnych, realizacji czterech projektów zaniechano, a dwa projekty znajdują się w trakcie realizacji.

W sektorze energii elektrycznej zrealizowano wszystkie 12 projektów.

W obszarze gazociągów międzysystemowych zakończono 13 spośród 18 projektów; dwa z nich są realizowane zgodnie ze zmienionym harmonogramem, zaś realizacji trzech projektów zaniechano.

Zakończono realizację 13 projektów w dziedzinie odwrócenia przepływu gazu i połączeń międzysystemowych w Europie Środkowo-Wschodniej, przy czym we wrześniu 2014 r. Komisja wstrzymała realizację jednego projektu w Rumunii.

Od czasu ostatniego sprawozdania z wdrażania EPENG można wymienić w szczególności następujące postępy:

- Połączenie międzysystemowe między Grecją a Bułgarią (IGB) jest kluczową trasą przesyłu gazu z TAP i greckiego LNG na północ i stanowi ważny projekt na rzecz dywersyfikacji dostaw gazu w regionie Europy Południowo-Wschodniej. Jest to projekt będący przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI 6.8.1) oraz priorytetowym projektem w obszarze gazowych połączeń międzysystemowych w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej (CESEC). Komisja udziela wsparcia politycznego i finansowego na rzecz tego projektu od początku jego realizacji. Projekt uzyskał wsparcie w wysokości 45 mln EUR z Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej oraz 39 mln EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt został ukończony w lipcu 2022 r., a początek eksploatacji przewiduje się na październik 2022 r.
- Cypryjskie Ministerstwo Energii, Handlu i Przemysłu przygotowuje uruchomienie terminalu odbiorczego gazu ziemnego, co przyczyni się do dywersyfikacji koszyka energetycznego Cypru i do zakończenia izolacji energetycznej wyspy, a także ułatwi konkurencję w zakresie wytwarzania energii elektrycznej na bazie gazu przez niezależnych producentów. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez promotora projektu oddanie instalacji LNG do eksploatacji planuje się w przyszłym roku.

Jeżeli chodzi o gazociągi na Cyprze, według opracowanego przez promotora podsumowania technicznego z 2021 r., projekt zostanie zakończony do 2026 r. Jeżeli chodzi o gazociągi doprowadzające gaz z instalacji LNG do miejsca przeznaczenia,

władze zmieniły stanowisko co do lokalizacji przyszłych elektrowni gazowych i w związku z tym zmieniły się trasy gazociągów, a także harmonogram realizacji projektu.

2. PROJEKTY DOTYCZĄCE MORSKIEJ ENERGII WIATROWEJ

2.1. DOTYCHCZASOWE POSTĘPY

Podprogram dotyczący morskiej energii wiatrowej składał się z 9 projektów, a w jego ramach udzielono wsparcia w wysokości 565 mln EUR, przy czym środki te przeznaczone zostały na dwa główne rodzaje działań:

- zakrojone na szeroką skalę badania, produkcję i oddawanie do eksploatacji innowacyjnych turbin i konstrukcji podstaw morskich elektrowni wiatrowych (6 projektów); oraz
- opracowywanie rozwiązań modułowych na potrzeby integracji w sieci dużych dostaw energii elektrycznej z elektrowni wiatrowych (3 projekty).

Z 9 projektów 7 zostało ukończonych, a realizacji 2 zaniechano na wczesnym etapie. Na rzecz projektów wypłacono środki w wysokości 427 190 976 EUR (po odjęciu nakazów odzyskania środków).

2.2. DOTYCHCZASOWE POSTĘPY W POSZCZEGÓLNYCH SEKTORACH

2.2.1. Postępy w zakresie innowacyjnych turbin i konstrukcji na morzu

W dniu 1 lipca 2018 r. w ramach projektu „Morska farma wiatrowa w Aberdeen” na farmie wiatrowej „Aberdeen Bay” należącej do Vattenfall rozpoczęto eksploatację jedenastu turbin wiatrowych o największej na świecie mocy (wtedy 8,8 MW, obecnie istnieją turbiny o mocy 12 MW). We wrześniu 2018 r. miało miejsce oficjalne otwarcie europejskiego ośrodka wdrażania morskiej energii wiatrowej (morska farma wiatrowa w Aberdeen). Ostatnie sprawozdanie dotyczące projektu zostało przedłożone i zatwierdzone w lipcu 2020 r.

2.2.2. Postęp w zakresie integracji sieci przesyłowych energii wiatrowej

Realizacja dwóch pozostałych projektów (Kriegers Flak i COBRACable) postępowała zgodnie z oczekiwaniami.

We wrześniu 2019 r. zlecono połączenie międzysystemowe COBRACable między Danią a Niderlandami. Projekt COBRACable zakończył się w grudniu 2019 r. Sprawozdanie końcowe przedłożone w marcu 2020 r. zostało zatwierdzone, a projekt został zamknięty.

Projekt Kriegers Flak – Combined Grid Solution – stał się operacyjny w grudniu 2020 r., co było również datą zakończenia projektu. Przedłożone w marcu 2021 r. sprawozdanie końcowe zostało zatwierdzone, a końcowa sprawozdawczość z realizacji projektu została zakończona.

3. WYCHWYTYWANIE I SKŁADOWANIE DWUTLENKU WĘGLA

Podprogram EPENG składał się z 6 projektów, a jego budżet wynosił 1 mld EUR z przeznaczeniem na projekty ukierunkowane na zademonstrowanie pełnego procesu wychwytywania, transportu i składowania dwutlenku węgla.

Zakończono realizację jednego projektu (Compostilla w Hiszpanii), w wyniku czego oddano do użytku pilotażowe instalacje wychwytywania, transportu i składowania. Realizacja czterech projektów została zaniechana na wczesnym etapie w związku z decyzjami promotorów tych projektów o rezygnacji z inwestycji, zaś jeden projekt zakończono bez finalizacji. Na rzecz tych projektów wypłacono kwotę 387 099 179 EUR (po odliczeniu nakazów odzyskania środków na łączną kwotę 145 294 400 EUR).

III. EUROPEJSKI FUNDUSZ NA RZECZ EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ (EFEE)

W grudniu 2010 r. ze środków Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej (EPENG) przydzielono kwotę 146,3 mln EUR na rzecz instrumentu finansowego służącego wspieraniu projektów dotyczących zrównoważonej energii². Pierwotnie przeznaczono 125 mln EUR jako wkład UE do Europejskiego Funduszu na rzecz Efektywności Energetycznej (EFEE). EFEE został utworzony w lipcu 2011 r. Całkowite zasoby funduszu osiągnęły wartość 265 mln EUR³, a dodatkowe wsparcie pochodziło z instrumentu dotacji na pomoc techniczną z budżetem w wysokości 20 mln EUR oraz 1,3 mln EUR na działania informacyjne.

Instrument dotacji na pomoc techniczną umożliwił wspieranie inwestycji⁴ przyczyniających się do osiągnięcia ambitnych celów UE w zakresie klimatu w kilku państwach członkowskich, w tym w Hiszpanii, Portugalii, Francji, Danii, Zjednoczonym Królestwie, Irlandii, Niderlandach i Belgii. Po upływie terminu przyznania instrumentu dotacji na pomoc techniczną w 2020 r. Komisja odzyskała do budżetu UE kwotę 4 498 415 EUR z przydziału wstępnego (zob. załącznik). EFEE zapewnia finansowanie dostosowane do potrzeb projektu (zarówno instrumenty dłużne, jak i kapitałowe) w dziedzinach efektywności energetycznej, energii odnawialnej i ekologicznego transportu miejskiego. Beneficjentami są lokalne lub regionalne organy publiczne lub podmioty prywatne działające w ich imieniu.

2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1233/2010 z dnia 15 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 663/2009 poprzez przyznanie pomocy finansowej Wspólnoty na projekty w dziedzinie energetyki.

3 Oprócz inwestycji Komisji Europejskiej dodatkowych inwestycji dokonały: Europejski Bank Inwestycyjny (75 mln EUR), Cassa Depositi e Prestiti SpA (60 mln EUR) oraz Deutsche Bank (5 mln EUR), który pełni rolę zarządzającego funduszem, a w 2020 r. Deutsche Bundesstiftung Umwelt (DBU) (10 mln EUR).

4 Bardziej szczegółowe informacje na temat tych inwestycji można uzyskać pod następującym adresem: <https://www.eeef.lu/european-commission-ta-facility.html>

1. DOTYCHCZASOWE POSTĘPY

W 2021 r. do portfela funduszu dodano nową transakcję:

– EFEE we współpracy z VIPA – litewską agencją rozwoju inwestycji publicznych – utworzyła platformę rozwoju trwałych zasobów⁵. Jej celem jest finansowanie inwestycji przyczyniających się do łagodzenia zmiany klimatu. Na utworzenie platformy EFEE wraz z VIPA przekazały 12 mln EUR. Oczekuje się, że środki te przyczynią się do wygenerowania pożyczek na rzecz efektywności energetycznej i energii ze źródeł odnawialnych o wartości ponad 37 mln EUR na potrzeby inwestycji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym.

Od momentu jego powstania do dnia 30 września 2021 r. EFEE podpisał umowy z 17 projektami na kwotę 176 mln EUR, które wygenerowały końcowe inwestycje w wysokości 324 mln EUR.

Uwzględniając ramy EFEE dotyczące oceny projektów i sprawozdawczości⁶ w odniesieniu do ekwiwalentu CO₂ i oszczędności energii pierwotnej, do września 2021 r. jego inwestycje przyniosły ograniczenie emisji w wysokości blisko 584 235 ton CO₂ oraz oszczędności energii pierwotnej⁷ na poziomie 769 801 MWh.

2. Instrument pomocy technicznej EFEE

W listopadzie 2016 r. Europejski Fundusz na rzecz Efektywności Energetycznej uruchomił nowy instrument pomocy technicznej. Jako kontynuację zarządzanego przez EFEE i finansowanego przez Komisję Europejską instrumentu pomocy technicznej, fundusz ustanowił nowe narzędzie mające na celu wspieranie ambitnych podmiotów z sektora publicznego zaangażowanych w mogące uzyskać finansowanie projekty inwestycyjne z zakresu zrównoważonej energii. Projekty takie dotyczą inicjatyw z sektora efektywności energetycznej, energii odnawialnej na małą skalę lub transportu publicznego. EFEE wspiera beneficjentów – regiony, rady miast, uniwersytety, szpitale publiczne i pozostałe podmioty publiczne z państw członkowskich UE – zapewniając na rzecz planowanych inwestycji usługi doradcze, na przykład przeprowadzanie studiów wykonalności, audytów energetycznych, analiz rentowności i świadczenie usług prawnych. Zarządzany przez EFEE instrument pomocy technicznej otrzymał finansowanie z instrumentu ELENA (europejskie wsparcie energetyki na poziomie lokalnym) w ramach programu „Horyzont 2020” Unii Europejskiej. Do grudnia 2021 r. w ramach instrumentu wspierano już 8 beneficjentów we Włoszech, Hiszpanii i na Litwie.

⁵ Dodatkowe informacje: <https://www.eeef.lu/news-detail/vipa-and-eeef-join-forces-to-invest-in-sustainable-projects-in-lithuania.html>

⁶ Sprawozdanie kwartalne EFEE za III kwartał 2021 r., s. 5, dostępne pod adresem: https://www.eeef.lu/quarterly-reports.html?file=files/downloads/Quarterly_Reports/2021/eeef-Quarterly-Report-2021-Q3.pdf

⁷ Łączne oszczędności energii pierwotnej przedstawiono jedynie w odniesieniu do efektywności energetycznej oraz technologii ekologicznego transportu miejskiego; obejmują one obliczenia od zamknięcia finansowego do terminu zapadalności kredytu, dokonane w oparciu o szacunki dotyczące realizowanych projektów o okresie działalności krótszym niż rok i rzeczywiste dane dotyczące projektów, których okres działalności przekracza rok. Oszczędności przedstawiono w odniesieniu do łącznej wartości inwestycji (tj. inwestycji EFEE i inwestycji innych niż EFEE).

3. Główne wnioski i perspektywy

EFEE stopniowo odnotowywał znaczne osiągnięcia w zakresie rentownych inwestycji, a po 10 latach funkcjonowania wspierał już wdrażanie 17 wyróżniających się projektów⁸ (koszty 2 projektów już się zwróciły dzięki wpływowi ponownie zainwestowanym w fundusz) dotyczących różnych technologii i realizowanych w 8 różnych państwach członkowskich i w Zjednoczonym Królestwie.

IV. WNIOSKI OGÓLNE

Działalność EPENG przyniosła dobre rezultaty. Zakończono realizację wszystkich 12 projektów w zakresie infrastruktury elektroenergetycznej i większości projektów w zakresie infrastruktury gazowej. Trwają jeszcze prace nad dwoma projektami dotyczącymi infrastruktury gazowej, które planuje się zakończyć w 2022 i 2026 r. Ścisła kontrola sprawowana przez Komisję Europejską w zakresie realizacji i monitorowania projektów przyczyniła się do zwiększenia skuteczności przedmiotowego instrumentu.

Projekty dotyczące morskiej energii wiatrowej okazały się bardziej skomplikowane niż oczekiwano, ale promotorom i konstruktorom udało się znaleźć rozwiązania pozwalające na ich sfinalizowanie, co czasami oznaczało przedłużenie okresu obowiązywania umów. W ciągu 12 lat realizacji program EPENG przyczynił się do zdobycia wiedzy technologicznej i do rozwoju technologii morskich połączeń międzysystemowych.

Chociaż wsparcie finansowe EPENG nie było wystarczające, aby skłonić przedsiębiorstwa do realizacji projektów demonstracyjnych w zakresie wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) na skalę komercyjną, Komisja nadal uważa, że CCS ma znaczenie w kontekście dekarbonizacji (jako jedyna wiarygodna technologia długoterminowego składowania dwutlenku węgla), ogólnie dla UE, a w szczególności dla sektorów energochłonnych i wysokoemisyjnych.

EFEE dokonał inwestycji w kilka projektów dotyczących efektywności energetycznej i nadal będzie rozwijał swój portfel inwestycyjny, dostarczając rozwiązań w zakresie finansowania i przynosząc zyski swoim udziałowcom. EFEE służy też za wzór dla innowacyjnych instrumentów finansowych na potrzeby inwestowania w opłacalne i gotowe do realizacji projekty dotyczące zrównoważonej energii, które mogą spowodować przyciągnięcie kapitału prywatnego, przedstawiając jednocześnie plan biznesowy tych inwestycji oraz tworząc wiarygodną bazę doświadczeń w tym zakresie.

⁸ Sprawozdanie kwartalne EFEE za III kwartał 2021 r., s. 10–15, dostępne pod adresem: https://www.eeef.lu/quarterly-reports.html?file=files/downloads/Quarterly_Reports/2021/eeef-Quarterly-Report-2021-Q3.pdf